

Број	06.07.	246
06	1879	

ЗАХТЕВ ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

СТРУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКИХ, ФИЛОЗОФСКИХ, СОЦИОЛОШКИХ И ИСТОРИЈСКИХ
НАУКА, УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ

Молим да у складу са чл. 55. Закона о високом образовању и чл. 64. и 69. Статута Универзитета дате сагласност на извештај о урађеној докторској дисертацији:

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
Презиме и име кандидата
Марсенић Милош
Датум и место рођења
1. фебруар 1965, Ниш.
Радно место и назив установе у којој је кандидат запослен
Асистент на студијском програму Историја, Филозофски факултет Универзитета у Приштини – Косовској Митровици
ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ
Назив факултета и универзитета
Филозофски факултет Универзитета у Приштини
Назив студијског програма основних академских студија
Историја
Година положеног завршног испита и просечна оцена на основним академским студијама
2000, просечна оцена 8,58
ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ ПРЕМА РАНИЈИМ ПРОПИСИМА
Назив факултета и универзитета
Филозофски факултет Универзитета у Приштини – Косовској Митровици
Датум и година уписа последипломских-магистарских студија
Школска година 2001/2002.
Назив магистарског рада
„Политички живот у Нишу у време владавине Обреновића (1878-1903)“
Научна област
Историјске науке
Датум и година одбране магистарског рада
13. март 2008.
Број публикованих радова: (навести најмање два најважнија рада кандидата из научне, односно уметничке области из које је тема дисертације)
1. <i>Политички живот у Нишу у време владавине Обреновића (1878-1903)</i> . Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2010.
2. „Јевреји у научном делу Богумила Храбака“, у <i>Живот и дело академика Богумила Храбака: међународни тематски зборник</i> , /уредили и приредили Д. Маликовић, М. Атлагић, Д. Елезовић, 305-325. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2011;
3. „Нишка штампа о српској светињи - „Стара Србија“ о манастиру Високи

Дечани“. *Пешчаник* - часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке, IX, 150-159. Ниш, Историјски архив града Ниша, 2011.

4. „Ослобођење Ниша од отоманске власти (135 година од ослобођења Ниша 1877/1878). *Пешчаник* - часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке, X, 78-97. Ниш, Историјски архив града Ниша, 2012.

5. „Богатство нишког архива: Матичне књиге као историјски извор. *Пешчаник* - часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке. XI, Ниш, Историјски архив града Ниша, 2013.

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Назив дисертације

„Демографски развој Ниша према подацима у матичним књигама (1879-1900)“

Веб адреса на којој се налази извештај Комисије о научној заснованости теме

www.ff.pr.edu.rs

Научна област УДК(текст)

94(497.11)

Ментор и састав комисије за оцену дисертације

1. Др Здравко М. Делетић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Приштини – Косовској Митровици, ужа научна област Национална историја, ментор
2. Др Марко Атлагић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Приштини – Косовској Митровици, ужа научна област Општа историја, председник Комисије
3. Др Јасмина Петровић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Методологија социолошких истраживања, члан

Значај и допринос докторске дисертације

Докторска дисертација „Демографски развој Ниша према подацима у матичним књигама (1879-1900)“ значајан је прилог српској историографији и демографији за другу половину 19. века. Аутор је истражио становништво Ниша, једног од градских насеља прикључених Србији после Берлинског конгреса. До сада ова проблематика није истраживана на овај начин, о становништву Ниша писало се у оквиру општих радова о становништву Србије. Марсенић је истражио податке из сачуваних и доступних матичних књига рођених, венчаних и умрлих, у којима је препознао значајне групе података које говоре о бројности и структури становништва, о неким друштвеним и економским приликама Ниша у истраженом периоду. Нажалост, истраживање је из објективних разлога непотпуно. Наиме, како у уводном излагању аутор наводи, нису биле доступне књиге које евидентирају мухамеданско становништво, као ни књиге о Јеврејима. То је умањило истраживачку основу и део становништва је остао неидентификован. То није кривица аутора, у доступним матичним књигама он је идентификовао, сабрао и класификовао доступне податке, исте је табеларно и графички прегледно приказао и тако учинио доступним за даља истраживања појединих аспеката структуре становништва у том времену.

Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оргиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној, односно уметничкој области

Рад је нов и оригиналан допринос демографији и историографији. Теоријски оквир (о

демографији, значају истраживања града и становништва) садржи појмове дистинкције и одређења кључних концепата засноване на релевантној литератури, пре свега из области демографије и историје. Овај део могао је бити обимнији, али би то био теоријски дискурс о материјалу који је детаљније доступан из цитиране литературе. Истраживачки део је потпуно нов, заснован на анализи изворне грађе. Наиме, подаци су прикупљени из матичних књига које до сада на овај начин нису обрађиване. На тај начин прикупљени подаци обрађени су класификовани и протумачени у историјском и друштвеном контексту. Треба нагласити да аутор није имао узоре које би следио у моделу интерпретације података, што намеће питање о томе да ли је било могуће понудити унеколико другачија тумачења прикупљене грађе.

Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној, односно уметничкој области

Током рада на докторској дисертацији Милош Марсенић објавио је монографију: *Политички живот у Нишу у време владавине Обреновића (1878-1903)*. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2010. У питању је текст магистарске тезе, што значи да је рукопис вреднован у поступку оцене и одбране, касније и у поступку рецензирања рукописа за штампу. Рад је писан на основу доступне литературе, архивске грађе и савремене штампе. Оцењен је као ваљан рукопис и допринос историографији. Наиме, аутор је истраживао историју Ниша и околине од прикључења Србији до смене династија, што пре тога није истраживано и објављено. Књига је ваљан допринос регионалној и државној историографији.

Учествовао је на научном скупу посвећеном сећању на професора Богумила Храбака и објавио у тематском зборнику рад: „Јевреји у научном делу Богумила Храбака“, у *Живот и дело академика Богумила Храбака: међународни тематски зборник*, уредили и приредили Д. Маликовић, М. Атлагић, Д. Елезовић, 305-325. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2011. Рад представља општи поглед на писање Б. Храбака о Јеврејима, писан је јасним и правилним језиком, делом у духу скупа за који је писан.

У часопису *Пешчаник* објавио је три чланка:

1. „Нишка штампа о српској светињи - „Стара Србија“ о манастиру Високи Дечани“. *Пешчаник* - часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке, IX, 150-159. Ниш, Историјски архив града Ниша, 2011.
2. „Ослобођење Ниша од отоманске власти (135 година од ослобођења Ниша 1877/1878). *Пешчаник* - часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке, X, 78-97. Ниш, Историјски архив града Ниша, 2012.
3. „Богатство нишког архива: Матичне књиге као историјски извор. *Пешчаник* - часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке. XI, Ниш, Историјски архив града Ниша, 2013.

Два чланка су у домену истраживања за дисертацију. У питању су општи осврти на задату тему. У чланку Богатство нишког архива ... аутор говори о доступним матичним књигама и значају ове врсте докумената за демографска и историјска истраживања.

Оцену о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Аутор је следећи разрађен план истраживања прикупио доступне податке из матичних књига, обрадио и класификовао према јасним критеријумима и табеларно и графички

приказао. У односу на тему, аутор је истражио доступну грађу, утврдио податке, бројчано и у процентима их прегледно учинио видљивим и употребљивим за даљу употребу и исцрпније анализе у контексту истраживања сродних тема.

Коришћење матичних књига као извора историјских и демографских истраживања изискује велики труд и време истраживача. Сам по себи појединачни податак нема већу вредност док се не начини класификација мноштва прикупљених информација и уочи тренд у виталној статистици, а тек потом уочени обрасци у природном кретању становништва доведу у везу са друштвеним и историјским чињеницама које су утицале на таква кретања. Управо из тих разлога такав тип истраживања захтева да истраживач „ствара изворе“, од којих тек започињу анализе и извођење закључака. Стога се може разумети зашто код историчара нема истраживања матичних књига као историјских извора.

Научни резултати докторске дисертације

Дисертација представља пионирско историографско изучавање демографског развоја града Ниша, с циљем да се кроз доступне податке прикаже живот малог, обичног човека у последње две деценије деветнаестог столећа. Кроз низове обрађених и приказаних података у вези са виталним догађајима забележеним у матичним књигама тога доба, уочавају се одређене друштвене праксе, обичајност и одреднице културног миљеа опште популације града Ниша. Аутор је неким од њих посветио више пажње, док су неке остале готово незапажене, што донекле умањује вредност самог текста. С обзиром на релативно ретку употребу података похрањених у матичним књигама, научни зачај дисертације састоји се и у томе што су вредни и досад необрађени, подаци класификовани и учињени доступним научној заједници и општој јавности. Комисија препоручује аутору да резултате свога истраживања припреми за штампу и том приликом пружи обимније коментаре и анализу прикупљених података о обрасцима свакодневног и друштвеног живота који су неоправдано запостављени.

Примењивост и корисност резултата у теорији и пракси

Прикупљени и изложени подаци корисни су за разумевање и упознавање демографских прилика у Нишу, шире и у Србији у истраживаном периоду. Подаци су употребљиви као чињенице у даљим и другачије конципираним истраживањима или обради демографије и становништва на задатом простору и у обрађеном времену.

Начин презентирања резултата научној јавности

Дисертација је написана према методолошком обрасцу писања ове врсте радова. Обим рукописа је 220 страна (29 редова на страни, у табелама 41 ред). Уз идентификациону страницу дат је резиме (и кључне речи) на српском и енглеском језику. У *Предговору* је дат методолошки осврт на тему, изворе и примењену методологију. *Увод* је посвећен теоријском осврту на специфичности и значај истраживања становништва и значај демографије као научне области. Ови делови написани су на основу методолошке и демографске литературе, нису у домену истраживања у ужем смислу. Могло се расправљати и детаљније, али је речено довољно да се схвати врста, циљ и обим истраживања.

На основу литературе написана су и поглавља *Ниш после ослобођења 1878. године*, у којем се аутор осврће на опште прилике у времену истраживања, и *Становништво Ниша*. Ово поглавље засновано је на статистичким публикацијама и литератури која се бави становништвом Србије, у склопу тога и града Ниша. Дат је кратак осврт на социјалну структуру становништва, верски и етнички састав становништва Ниша и организацију Православне цркве. На овај начин дефинисан је општи оквир

истраживања.

Истраживачки део чине поглавља: *Матичне књиге рођених* (стр. 42-96), *Матичне књиге венчаних* (стр. 97-147) и *Матичне књиге умрлих* (стр. 148-199). Структура поглавља одређена је формулацијом уписа у књиге према стандардизованом обрасцу вођења појединих врста књига. Аутор је по свим ставкама прикупио податке по годинама, изложио их бројчано у одговарајућим табелама и процентуално у графиконима (кружни графикони, кривуље и ступци). Дао је кратке теоријске коментаре збирних података. Комисија сматра да је више пажње требало посветити статистичкој обради (укрштањима и повезивањима) и извођењу закључака на основу тога. Изложен је велики број података о појединцима, који у збиру дају занимљиве чињенице за анализе и уопштавања о социјалним, културним и другим аспектима изучавања становништва на више начина. Подаци су прикупљени из извора првога реда, јасно и прегледно изложени и у томе, као и у оригиналности, је највећи значај истраживања и написаног рада.

Рукопис садржи уобичајени Закључак, Библиографију (извори и литература), списак табела и графикона и прилоге. Рукопис М. Марсенића садржи све стандардне делове дисертације, у којима су кратко и јасно саопштени резултати истраживања и коментари. Аутор пише јасним и коректним језиком, стилем који би могао да има више нијансирања и проповедања. Ово примећујемо у односу на чињеницу да је историја дескриптивна и приповедачка наука, наука која прича причу на основу утврђених чињеница. Марсенић је више пажње посветио табеларном и графичком излагању чињеница, а мање контексту у коме су оне настале.

Аутор је прикупљене и класификоване податке изложио у табелама, по ставкама како су уписивани у матичним књигама и у укупном збиру. Исте податке аутор је процентуално графички приказао помоћу кружних графикона, кривуља или стубаца. Подаци су сагледани у теоријском контексту; изложени су јасно и прегледно. Међутим, због недовољног искуства у примени статистичке методе и квантитативним истраживањима, као и ширим знањима из методологије демографских истраживања, кандидат није искористио све могућности статистичког упоређивања појединих класа и извођења закључака о појединостима, остао је на општем нивоу. То јесте непотпуност ауторског исказа, али не умањује значај и поузданост онога што је изложено.

Главни допринос дисертације (текст до 100 речи)

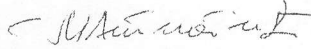
Главни допринос дисертације „Демографски развој Ниша према подацима у матичним књигама (1879-1900)“ Милоша Марсенића је у томе што је аутор из архивске документације првога реда утврдио значајан број историјских чињеница у виду појединачних података, претворио их у збирне податке као научне чињенице, јасно и прегледно их табеларно, процентуално и графички учинио видљивим и употребљивим читаоцима у циљу упознавања прошлости, такође и употребљивим у даљим истраживањима ове проблематике. Подаци су протумачени али су они по себи научно вредан извор историјских и статистичких чињеница у домену демографског истраживања у Србији.

Комисија закључује да рукопис дисертације има неопходне истраживачке и ауторске одлике да може бити оцењен као оригиналан и вредан научни рад. Комисија са задовољством препоручује Наставно-научном већу Филозофског факултета да усвоји позитиван извештај о урађеној дисертацији и омогући Милошу Марсенићу усмену одбрану докторске дисертације.

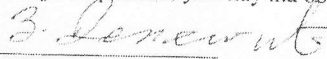
ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. 55. ЗАКОНА О
ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. 64. И 69. СТАТУТА УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ

Комисија

1. Др Марко Атлагић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у
Приштини – Косовској Митровици, ужа научна област Општа историја,
председник Комисије

2. Др Здравко М. Делетић, редовни професор Филозофског факултета
Универзитета у Приштини – Косовској Митровици, ужа научна област
Национална историја, ментор

3. Др Јасмина Петровић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета
у Нишу, ужа научна област Методологија социолошких истраживања, члан

